

ВИСОЧАН Л.М.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фахових методик
і технологій початкової освіти,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, Україна

КОПЧУК-КАШЕЦЬКА М.С.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки початкової
освіти, Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна

КОНДУР О.С.,

доктор педагогічних наук, декан
педагогічного факультету,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника

ВИСОЧАН З.Ю.,

аспірант, ДВНЗ «Прикарпатськи
національний університет
імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ, Україна

ПРОФЕСІЙНА ГОТОВНІСЬ МАЙБУТНІХ ОСВІТЯН ДО ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГО-КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ ІЗ ЗДОБУВАЧАМИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено теоретичному обґрунтуванню технології реалізації педагогічної моделі підготовки майбутніх учителів до еколого-краєзнавчої роботи у початковій школі та її ефективності, конкретизовано поняття «підготовка майбутніх учителів до еколого-краєзнавчої роботи у початковій школі», яке розглядається нами як єдність структури, змісту і цілей навчання та виховання студентів, способів реалізації набутих знань з краєзнавства та екології, умінь та навичок при використанні еколого-краєзнавчого матеріалу на уроках та в позаурочній діяльності з учнями в початковій школі, удосконалено методичні аспекти підготовки студентів до

еколого-краєзнавчої роботи у початковій школі та розглянуто окремі теоретичні щодо еколого-краєзнавчої підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності.

Ключові слова: краєзнавство, природне середовище, соціальне середовище, педагогічна проблема, учитель початкових класів.

The article is devoted to theoretical substantiation of technology of realization of pedagogical model of preparation of future teachers for ecological study in elementary school and its effectiveness, specifies the concept of "preparation of future teachers for ecological study in elementary school", which is considered by us as a structure, and education of students, ways of realization of the acquired knowledge in local lore and ecology, skills skills in the use of ecological study material in lessons and in extracurricular activities with students in elementary school, improved the methodological aspects of preparing students for ecological studies in elementary school, and considered specific theoretical aspects of ecological studies for future teachers.

Key words: local history, natural environment, social environment, pedagogical problem, elementary school teacher.

Постановка проблеми. Взаємовідносини суспільства з природою ускладнюються одночасно зі становленням цивілізаційного виміру життя людини.

Гармонізація відносин суспільства й природи вимагає, насамперед, ціннісного ставлення людини до навколишнього природного середовища, якого можна досягти тільки на основі знання законів природи, логіки природних процесів, що вирішується на державному рівні засобами освіти з чітким визначенням завдань, які передбачають зміни у професійній підготовці педагогічних фахівців у цілому та фахівців початкової школи зокрема.

Національна доктрина розвитку освіти в Україні XXI століття, Державний стандарт початкової загальної освіти в Україні, Концепція національного виховання та ін. законодавчі акти проголошують освітніми пріоритетами забезпечення гармонійного й різнобічного розвитку особистості, формування в неї цілісної картини світу. Згідно до зазначеної концепції, любов до рідного краю, знання культурно-історичних традицій, морально-етичної спадщини, історії і сучасності є одним з найважливіших аспектів готовності вчителя початкової школи до професійної діяльності, а готовність студентів до еколого-краєзнавчої роботи є одним із напрямів розвитку системи педагогічної освіти, зумов-

леної професійними вимогами та загальною потребою розв'язування назрілих проблем.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Відповідно на даному етапі проблема еколого-краєзнавчого напрямку досліджується в таких аспектах: підготовка вчителя до екологічного виховання на краєзнавчому матеріалі (Г. Буковська, С. Глазачев, С. Совгіра та ін.); використання краєзнавчого матеріалу для розвитку самостійності учнів (В. Буряк та ін.), формування пізнавальної активності підлітків при вивченні рідного краю (О. Бородай, Н. Дрок та ін.). В останні роки проводяться дослідження, спрямовані на науковий супровід краєзнавчої роботи в початкових класах. Методика туристсько-краєзнавчої роботи з молодшими школярами розглядається М. Рафалюк та Н. Андрощук, дидактичні умови та методику використання краєзнавчого матеріалу на уроках у початкових класах досліджувала Н. Огієнко, М. Кузьма-Качур та ін.

Аналізуючи проблему підготовки майбутніх учителів початкової школи до еколого-краєзнавчої роботи, зазначимо, що розвиток теорії та практики вищої педагогічної освіти певним чином пов'язанні із краєзнавчими аспектами, реалізація якого знайшла відбиток у наукових наробках учених таких як Т.Байбара [2], О. Біда [6], П. Лосюк [16], В. Обозний [17], О. Савченко [19], С. Совгіра [20] та інші.

Мета та завдання дослідження - розробити, теоретично обґрунтувати, експериментально перевірити модель підготовки майбутніх учителів до еколого-краєзнавчої роботи у початковій школі та технологію її реалізації. Відповідно до мети нами визначено основні **завдання дослідження**:

- здійснити аналіз стану розробленості вказаної проблеми у педагогічній теорії і практиці підготовки майбутніх учителів до проведення еколого-краєзнавчої роботи в початкових школах.
- обґрунтувати критерії, показники і рівні сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до еколого-краєзнавчої роботи з учнями.
- визначити та обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до проведення еколого-краєзнавчої роботи в початковій школі.
- обґрунтувати і експериментально перевірити технологію підготовки майбутніх учителів до еколого-краєзнавчої роботи у початковій школі.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використані методи дослідження: теоретичні – аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури у контексті означеної проблеми; емпіричні – бесіди, спостереження, методи експертних оцінок, самооцінювання, вивчення результатів навчальної діяльності суб'єктів педагогічного процесу, за допомогою яких вивчався стан готовності майбутнього вчителя до еколого-краєзнавчої роботи у початковій школі.

Результати дослідження. Спробуємо здійснити ретроспективний аналіз генези даної проблеми.

Вплив краєзнавчого матеріалу на процеси сприйняття, через органи чуття, прослідковується в працях Я. Коменського. Так, у праці «Мир чувственных вещей в картинках» автор веде діалог між учителем і учнем, в якому розкрив сутність конкретних предметів і явищ найближчого оточення. Провідна ідея дидактики Я. Коменського – «учити всіх всьому» – за визначеною закономірністю – природовідповідно можливостям людини. Так, у чотирьох розділах «Великої дидактики» він підкреслює риси, які саме й характеризують такий процес навчання. Прикладом може стати розділ 16 (II): «Природа готує собі матеріал, перш ніж починає майструвати його форму» [15].

К. Ушинський теоретично обґрунтував краєзнавчий підхід у навчанні, відстоюючи необхідність озброєння учнів з освітньою і виховною метою конкретними життєвими уявленнями та поняттями на основі спостережень у природі та навколишньому житті, наполягаючи на необхідності розвивати у дітей «інстинкт місцевості», тобто знання про найближче оточення. Педагог-класик обґрунтував «батьківщинознавчий принцип» у навчанні і показав велике виховне й освітнє значення вивчення свого краю: «У кожному районі, сконцентровано чимало відомостей, історичних, географічних, етнографічних, статистичних та ін. Учитель повинен уміло використовувати їх у навчальному процесі» [8, с.120]. К.Ушинський у другій половині XIX ст. пропонував запровадити у школі предмет «Батьківщинознавство» та «Вітчизнянознавство», а у змісті посібників «Рідне слово», «Дитячий світ» він широко використав опис і всебічне вивчення природи своєї місцевості.

Краєзнавчі ідеї, що лягли в основу національної культури, знаходили своє відображення і в локальних осередках країн. Так, О. Духнович створив у Закарпатті 71 школу, в якій учні українських сімей (вони називали себе «русинами»), навчалися рідною мовою, видав для них «Книжницю читальную», а для учительства «Народную педагогію» [8, с.13].

Термін «*краєзнавство*» вперше застосували в 1914 році історик-методист В. Уланов і вчитель-географ І. Маньков, які запропонували вивчення губерній, включаючи повіти, віднести до краєзнавства, а батьківщинознавство обмежити вивченням безпосереднього оточення школи. На формування ідей краєзнавства вплинула комплексна система навчання, що склалася до 1920 р. Є. Зв'язані з історією (вивчення історії рідного краю, дослідження її нерозкритих сторінок) і сучасністю краю;

- сформувати в учнів уявлення про різні напрями життя і діяльності населення свого краю;

- розвинути у школярів прагнення знати свій край, проводити дослідження географічних особливостей, рослинного і тваринного світу рідного краю;
- виховувати потребу оберігати і примножувати природу;
- сприяти розвитку особистих якостей учнів засобами краєзнавства.

Еколого-краєзнавча робота має комплексний, інтегрований характер дії на особистість і колектив, оскільки дає в руки педагога інструмент різностороннього впливу на вихованців:

- дозволяє глибоко вивчити особистість кожної дитини;
- реалізувати краєзнавчий принцип у вивченні основ наук;
- уможлиблює побудувати педагогічний процес за однією з найефективніших методик – колективної творчої діяльності.

Отриманий під час еколого-краєзнавчої роботи матеріал озброює вчителя засобами, які сприяють тому, щоб нові знання стали результатом власної розумової діяльності дітей, глибокому взаємозв'язку між предметами і явищами дійсності. У цьому велику роль відіграє поєднання слова вчителя з об'єктами і явищами природи, матеріалами архівів, творами письменників та художників тощо.

Використання еколого-краєзнавчого матеріалу в процесі повідомлення нових знань полегшує можливість здійснити поєднання слова і засобів наочності. Якщо вчитель у певній послідовності сприяє посиленню розумового розвитку учня, дає йому правильний напрям, то учні в результаті спостережень за навколишнім середовищем самостійно приходять до правильних висновків про зв'язки між явищами, що вивчаються, і фактами.

Еколого-краєзнавча діяльність успішно пов'язує учня з навчальною діяльністю. Це дозволяє вчителю використовувати еколого-краєзнавчу роботу як засіб розширення кругозору і накопичення знань, формування інтересу до навчання в цілому. Еколого-краєзнавча робота сприяє кращому розумінню предметів, що вивчаються в школі. Пізнавальний інтерес змінює ставлення учнів до навколишньої дійсності і предметів, що вивчаються в школі, сприяє розвитку зв'язку школи з життям.

На виховний вплив еколого-краєзнавчої роботи вказували М. Костриця та В. Обозний: «Вивчаючи рідний край, оволодіваючи пошуково-дослідницькими навичками, здійснюючи свої маленькі відкриття, краєзнавці ознайомлюються з досвідом складних взаємовідносин природи і суспільства. Це безперечно приводить до самопізнання і самовизначення, а в кінцевому підсумку – до морального становлення особистості, її громадянської зрілості» [8, с.3].

Вищезазначені міркування привели нас до узагальненого визначення терміну «*еколого-краєзнавча робота*», під яким ми розуміємо комплексний засіб всебічного розвитку підрастаючого покоління в активному пізнанні і

доступному поліпшенні навколишнього світу і самих себе у процесі занять екологічним краєзнавством.

Еколого-краєзнавча підготовка студентів є одним із завдань педагогічного вузу. Вона обумовлена як професійними вимогами – необхідністю формування у майбутніх учителів навичок (організаційних, методичних) у залученні підростаючого покоління до збереження скарбниці природних багатств і соціально-економічного розвитку, так і необхідністю розв'язання проблем сьогодення, які пов'язані з навчанням і вихованням школярів.

В останні роки проводяться дослідження, спрямовані на науковий супровід еколого-краєзнавчої роботи в початкових класах. Так, запропоновано окремі підходи до методичного ознайомлення молодших школярів з природою.

Визначаючи різні трактування дефініції «професійна підготовка», ми узагальнили термін «*професійна підготовка майбутнього фахівця*» у такій редакції: це процес засвоєння соціального досвіду (соціальної культури), елементами якого є: знання, накопичені людством; досвід здійснення відомих способів діяльності; досвід творчої діяльності; досвід емоційно-ціннісних стосунків.

Результатом професійної підготовки вчителя до еколого-краєзнавчої роботи є краєзнавчі знання, уміння і навички. Крім того, майбутній учитель усвідомлює взаємовплив його еколого-краєзнавчої підготовки на результати майбутньої професійної діяльності, свою роль у житті рідного краю, моральну спрямованість краєзнавчих знань. Він вчиться дивитись на навколишній світ не очима споживача, а очима творця, діяча, активного учасника перетворень, вдосконалення навколишнього життя.

Багатопредметна підготовка вчителя початкових класів до майбутньої професійної діяльності є цілісним процесом, об'єднаним спільністю педагогічних цілей, завдань, функцій, спрямованих на досягнення кінцевого результату. Тому відбір і побудова змісту предметної галузі краєзнавства, як невід'ємної складової вказаної цілісності, ґрунтується на її органічному зв'язку і взаємодії з гуманітарною і соціально-економічною, математичною і природничонауковою, загальнопрофесійною і предметною підготовкою.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, під *підготовкою майбутнього учителя початкової школи до еколого-краєзнавчої роботи у загальноосвітній школі I ступеня* ми розуміємо складовий компонент системи професійно-педагогічної освіти, який включає ціннісний, змістовий, процесуальний і результативний компоненти, що забезпечують засвоєння інтеграційних знань про рідний край, оволодіння уміннями його самостійного пізнання і позитивного перетворення у поєднанні з методикою використання еколого-краєзнавчого матеріалу в навчанні і вихованні учнів.

Взаємозв'язок теоретичних знань і практичної діяльності призводить до розуміння реальної необхідності знань, уміння їх застосовувати в особистій діяльності, сприяє усвідомленню місцевих проблем. Зміст практичної діяльності в галузі краєзнавства повинен ґрунтуватися на наукових знаннях: природних, суспільних, гуманітарних. Уміння застосовувати ці знання в процесі вивчення малої батьківщини, реальна практична діяльність з вивчення своєї місцевості ведуть до зміцнення теоретичних знань.

Системний підхід, що став в освіті нормою, актуалізується через розуміння суті категорії «система» як генезисно-функціональної структури, де окрім складових елементів мають найважливіше значення зв'язки між ними, що дає підстави використати поняття як показник системного характеру досліджуваної структури. Ці ідеї розглядалися в працях Р. Арцишевського [1], С. Балашової [3], К. Гуза [11], В. Ільченко [14] та ін.

Однією з основних характеристик системи визнавалася її цілісність, що стосувалася не стільки самої системи, скільки способу її дослідження як внутрішньо-активного цілого. Для того, щоб система могла функціонувати, кожний з її елементів має володіти загальною якістю, специфічною саме для неї. Об'єднуючись, усі елементи утворюють єдину спільність, яка має свої ознаки й специфічні відношення з іншими системами. Усе це доводить цілісність системи, де кожний елемент суттєво залежить від інших, а його зміна впливає на зміну всієї системи. Тому найбільше смислове навантаження у системних дослідженнях припадало на поняття «зв'язок». Це пояснювалося тим, що наявність стійких зв'язків між елементами та їхніми властивостями зумовлювала стан взаємовизначеності елементів і підсистем у системі [7, с. 185-187].

Враховуючи викладене, під поняттям «система професійної підготовки вчителя» ми розуміємо єдність структури, змісту і цілей навчання та виховання студентів, способів реалізації набутих, умінь та навичок при використанні конкретного матеріалу на практиці. Водночас, доцільно наголосити і на цілеспрямованій орієнтації у засвоєнні знань студентами та оволодіння ними професійними умінями і навичками, які сприятимуть розвитку і становленню соціальної особистості в освітньому просторі.

Вищезазначені міркування привели нас до узагальнення змісту терміну «система підготовки майбутніх учителів до еколого-краєзнавчої роботи у початковій школі», під яким ми розуміємо єдність структури, змісту і цілей навчання та виховання студентів, способів реалізації набутих знань з краєзнавства, умінь та навичок при використанні еколого-краєзнавчого матеріалу на уроках, в позаурочній діяльності з учнями у початковій школі.

У цілому *еколого-краєзнавчу роботу* можна охарактеризувати як інтеграційний компонент змісту освіти учнів, тобто це є система знань про рідний

край і діяльність учнів з його пізнання та позитивного перетворення, що сприяє реалізації загальнодидактичного принципу зв'язку навчання і виховання з життям з урахуванням провідних тенденцій у сучасній освіті. Однією з основних умов успішної організації і розвитку еколого-краєзнавчої роботи є реалізація професійної еколого-краєзнавчої підготовки студентів педагогічних вищих навчальних закладів до цього виду діяльності.

Список використаних джерел:

1. Арцишевський Р. Світоглядна освіта в умовах переходу до інформаційного суспільства / Р. Арцишевський // Шлях освіти. – 2008. – №1. – С. 6-12.
2. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах: навч. посіб. / Т. М. Байбара. – К. : Веселка, 1998. – 334 с.
3. Балашова С. П. Формування дослідницьких умінь у студентів педагогічних коледжів в процесі вивчення природознавчих дисциплін: дис... канд. пед. : 13.00.04 / Балашова Світлана Павлівна. – К., 2000. – 187 с.
4. Барков А. С. Ещё о научном краеведении / А. С. Барков // Вопросы методики и истории географии. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1961. – С. 80- 86.
5. Барков А. С. О научном краеведении / А. С. Барков // Вопросы методики и истории географии. – М. : Географиздат, 1961. – С. 71-78.
6. Біда О. А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до здійснення природознавчої освіти у початковій школі / О. А. Біда. – К., 2003. – 370 с.
7. Блауберг И. В. Становление и сущность системного подхода / И. В. Блауберг, Э. Г. Юдин. – М. : Наука, 1993. – 270 с.
8. Большой энциклопедический словарь [Електронний ресурс] // Большая Коллекция Электронных Словарей – 2010 (3 диска/13Gb информации). Диск 3. Многопредметные словари. Справочники : коллекция словарей, энциклопедий и справочников в электронном виде. – [сборка Alex D'aka, версия : 8.2], 2010. – 1 електрон. опт. диск (DVD ROM). – Системные требования : Pentium 100 MHz ; 32 Mb RAM ; 8 Mb Video ; 2-x + DVD ROM ; Windows 95/98/ME/XP/2000/7.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : Перун, 2001. – 1440 с.
10. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / Семен Гончаренко. – [2-ге вид. доповн. й випр.]. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 519 с.
11. Гуз К. Ж. Теоретичні та методичні основи формування цілісності знань про природу учнів загальноосвітньої школи : дис... д-ра пед. наук : 13.00.09 / Гуз Костянтин Жоржович. – Х., 2008. – 456 с.
12. Екологічна енциклопедія. Т.2. / відп.ред. Стаценко Є. І. – К. : Центр екол. осв. та інформ., 2007. – 826 с.

13. Звягинцев Е. А. Родиноведение и локализация в школе / Е. А. Звягинцев. – М. ; Л. : Госиздат, 1924. – 320 с.
14. Ільченко В. Р. Освітня програма «Довкілля»: інтеграція змісту природничо-наукової освіти : концептуальні засади / Ільченко В. Р., Гуз К. Ж. ; АПН України, Інститут педагогіки АПН України. – К. ; Полтава, 1999. – 120 с.
15. Коменский Я. А. Великая дидактика: [Электронный ресурс] / Я. А. Коменський. – Режим доступа : http://jorigami.narod.ru/PP_corner/Classics/Komensky/Komensky_Yan_Amos_Velikaya_didakt_izbr.htm . – Заголовок з екрану.
16. Лосюк П. Регіональний етнографічний компонент у сучасній школі : (на прикладі Гуцульського регіону) / П. Лосюк. – Снятин : Прут-Принт, 2007. – 160 с.
17. Обозний В. В. Краєзнавство : навч. посіб.-практикум / В. В. Обозний. – К. : Міжн. фін. аген., 1997. – 265 с.
18. Обозний В. В. Туристсько-краєзнавча практика у педагогічному вузі / В. В. Обозний. –К. : Міжн. фін. аген., 1998. – 237с.
19. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти: посіб. для вчит. і методистів початкового навчання / О.Я. Савченко. – [2-ге вид., доповн., переробл.] – К.: Богданова А.М., 2009. – 226 с.
20. Совгіра С. В. Теоретико-методичні основи формування екологічного світогляду майбутніх учителів у вищих педагогічних навчальних закладах / Совгіра Світлана Василівна. -Умань, 2009. – 567 с.
21. Сухомлинский В. О. Избранные педагогические сочинения. В 3-х т. / [сост. О. С. Богданова, В. З. Смаль]. – М. : Педагогика, 1979. – Т. 1. – 355 с.
22. Тімець О. В. Теорія і практика формування фахової компетентності майбутнього вчителя географії у процесі професійної підготовки / О. В. Тімець. – Черкаси, 2011. – 409 с.

Transliteration of References:

1. Artyshevsky R. Worldview education in the conditions of transition to the information society / R. Artyshevsky // Path of education. - 2008. - №1. - pp. 6-12.
2. Baibara TM Methods of teaching science in elementary classes: study. tool. / T. M. Baibar. - K.: Rainbow, 1998. - 334 p.
3. Balashova S.P. Formation of research skills in students of pedagogical colleges in the process of studying natural sciences: Dis... Cand. ped. : 13.00.04 / Svetlana Balashova. - K., 2000. - 187 p.
4. Barkov A.S., Even more on the scientific history study / A. S. Barkov // Questions of methodology and history of geography. - M.: Publishing house of the Academy of Sciences of the RSFSR, 1961. - P. 80-86.
5. Barkov A.S., On Scientific Lore / AS Barkov // Questions of methodology and

- history of geography. - M.: Geografizdat, 1961. - P. 71-78.
6. Bida O.A., Theoretical and methodological foundations of preparing future teachers for the implementation of science education in elementary school / Bida O.A., - K., 2003. - 370 p.
 7. Blauberg, IV, Becoming the Essence of a System Hike, IV Blaberg, E. G. Yudin. - M.: Science, 1993. - 270 p.
 8. Big Encyclopedic Dictionary [Electronic resource] // Big Collection of Electronic Dictionaries - 2010 (3 disks / 13Gb of information). Disk 3. Multipurpose dictionaries. Directories: A collection of dictionaries, encyclopedias and reference books in electronic form. - [Alex D'aka Collection, Version: 8.2], 2010. - 1 electron. wholesale disc (DVD ROM). - System requirements: Pentium 100 MHz; 32 Mb RAM; 8 Mb Video; 2-x + DVD ROM; Windows 95/98 / ME / XP / 2000/7.
 9. The Great Interpretive Dictionary of Modern Ukrainian / Text. and heads. ed. VT Stork. - K.; Irpin: Perun, 2001. - 1440 p.
 10. Goncharenko S. Ukrainian Pedagogical Encyclopedic Dictionary / Semen Goncharenko. - [2nd view. additions and exp.]. - Rivne: Volyn Charms, 2011. - 519 p.
 11. Guz K. Zh. Theoretical and methodological foundations of forming the integrity of knowledge about the nature of students of secondary school: the dissertation of Dr. Ped. Sciences: 13.00.09 / Guz Konstantin Georzhovich. - H., 2008. - 456 p.
 12. Ecological encyclopedia. V.2. / ed. Statenko EI - K.: Center for Ecology. os. and inform., 2007. - 826 p.
 13. Zvyagintsev E.A., Rodinology and localization at school / EA Zvyagintsev. - M.; L.: Gosizdat, 1924. - 320 p.
 14. Ilchenko V.R. Educational program «Environment»: integration of the content of science education: conceptual principles / Ilchenko VR, Guz K. Zh. ; APS of Ukraine, Institute of Pedagogy of APS of Ukraine. - K.; Poltava, 1999. - 120 p.
 15. Komensky, Ya. A. The Great didactics: [Electronic resource] / Ya. A. Komensky. - Access mode: http://jorigami.narod.ru/PP_corner/Classics/Komensky/Komensky_Yan_Amos_Velikaya_didakt_izbr.htm. - Title from the screen.
 16. Losyuk P. Regional ethnographic component in modern school: (on the example of Hutsul region) / P. Losyuk. - Snyatin: Prut Print, 2007. - 160 p.
 17. Obozny V.V. Local History: Educ. manual-workshop / VV Obozny. - K.: Int. Finn. Agent, 1997. - 265 p.
 18. Obozny V.V. Tourist-Local History Practice in a Pedagogical University / VV Obozny. -K. : Int. Finn. Agents, 1998 - 237s.
 19. Savchenko O.V. Educational potential of elementary education: a guide. for teaching. and Methodists of Primary Education / O.Ya. Savchenko. - [2nd ed., Supplement, revised.] - K. : Bogdanova AM, 2009. - 226 p.

20. Sovgira S.V. Theoretical and methodological bases of formation of ecological outlook of future teachers in higher educational institutions / Sovgira Svitlana Vasyliivna. -Uman, 2009. - 567 p.
21. Sukhomlinsky V.O. Selected pedagogical works. In 3 volumes / [comp. OS Bogdanova, VZ Smal]. - M.: Pedagogy, 1979. - Vol. 1. - 355 p.
22. Timets O.V. Theory and practice of formation of professional competence of the future teacher of geography in the process of vocational training / OV Timets. - Cherkasy, 2011. - 409 p.

VYSOCHAN Lesia,

PhD (Pedagogy), Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Professional and Methods and Technologies of Elementary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

E-mail: lesjavusochan@gmail.com

ORCID 0000-0002-4951-0074

KOPCHUK-KASHETSKA Maria,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Pedagogy of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

KONDUR Oksana,

Doctor of Pedagogical Sciences, Dean of the Faculty of Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

VYSOCHAN Zoriana,

Postgraduate Student, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

**PROFESSIONAL READING FOR FUTURE EDUCATION TO ENVIRONMENTAL
ECONOMIC WORK WITH PRIMARY EDUCATION**